

Franckesche Stiftungen zu Halle

Conspectus Chirurgiæ Tam Medicæ, Methodo Stahlina Conscriptæ

Juncker, Johann

Halæ, MDCCLVII.

VD18 90812107

Tabula LXII. De Fracturis Generatim.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permission, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-197684-

TABULA LXII.

DE

FRACTURIS GENERATIM.

I. DEFINITIO.

Fractura est solutio continui in ossibus, a causis violentis externis communissime originem ducens.

II. DIFFERENTIA.

Fracturæ differunt

1. Ratione *modi*; quo respectu

- 1) Aliæ sunt *longitudinales*, quæ secundum longitudinem tantum fieri creduntur. De his sub *fissura cranii* jam dictum est. Germanice vocantur *Spalt*; *Kleck*; *Schliß*; oder *Schief*; *Brüche*, ob rimam, quam secundum longitudinem contrahunt.
- 2) Aliæ sunt *transversales*, quæ per transversum fiunt, & tam nomine quam eventu, usitatiores sunt.
- 3) Aliæ sunt *obliquæ*, quæ secundum longitudinem & latitudinem contingunt; germanice *Schief*; *Brüche*.
- 4) Aliæ sunt *comminutæ*, quando os in plura fragmenta comminuitur e. g. quando currus pedem transit. Hæc comminutio, quam græco vocabulo *σύντριψα* appellant, reliquas species gravitate superat. Si contusiones tantum fiant in periosteio, id quod ut plurimum evenit, vocant germ. *geschöllert*.

2. Ratione *partium* fractarum; quo intuitu fracturæ contingunt in cranio, naso, maxilla inferiore, clavicula, sterno, scapula, costis, osse sacro, femore, rotula, tibia, pedibus, cubitu, manibus. De hisce fracturarum speciebus infra agemus.3. Ratione *symptomatum*; quo respectu

- 1) Aliæ sunt *simplices*, in quibus os intra partes substratas, sine mollium partium vulneratione, diffractum est, & exigua tantum, eaque ordinaria, symptomata occurrunt.
- 2) Aliæ *compositæ*, quando in una eademque parte duo vel tria ossa fracta sunt, & graviora symptomata accedunt.

3) Aliæ

- 3) *Alia complicata*, quando talia symptomata complicata sunt, quæ novi morbi speciem exhibent, e. g. vulnera, apostemata.

III. SIGNA.

1. *Fissura* difficilioris sunt diagnoseos, nec etiam facile aliis ossibus eveniunt, quam crassis, præcipue ossi cranii, scapulæ, femoris. Dicitur est de fissuræ detectione *tabula de vulneribus capitis*; quibus sequentem methodum adjicimus.
 - 1) Pili, quando adsunt, abraduntur:
 - 2) Imponitur frustulum limi seu luti (cujus crassities dimidium circiter digitum refert) linteo involutum.
 - 3) Quando siccatum est, aufertur, & tunc conspicitur reliqua tota superficies sicca, *fissura* autem *lineam*, per exhalationem *madidam*, ostendit.
2. Reliquarum fracturarum alia satis commode dignoscuntur, e. g.
 - 1) Quando vulnus complicatum est, fractura mox in sensus incurrit.
 - 2) Quando deformitas, eminentia & tumor videntur.
 - 3) Quando superior membri pars firmiter tenetur, & inferior movetur.
 - 4) Quando unum os super alterum a musculis trahitur, tunc membrum fractum brevius observatur, & ita læsio facile dignoscitur.
 - 5) Quando ossis duo extrema super se invicem moventur, & ita strepitus percipitur.
 - 6) Quando multæ inæqualitates & agitationes, post gravem contusionem, tactu digitorum observantur, *comminutio* detegitur.
3. Alia non nisi judicio colliguntur, e. g.
 - 1) Quando superior pars ossis femoris fracta est, ob crassos musculos sensibilia signa per tactum excluduntur.
 - 2) Et licet multi dolores & præcipue impotentia motus adsint, signa tamen sunt *equivoca*. Nam in *luxationibus* eadem occurrunt. Præterea ægri, fracto osse, membrum ob metum doloris sæpe movere recusant, quamvis interdum possint.

IV. CAUSÆ.

1. Hæ omnes sunt *externæ*. Quævis enim causæ *internæ* ossa possint reddere fragilia e. g. quæ lue venerea arrosa sunt, actu tamen non franguntur, donec causæ *externæ* accedant.
2. Sunt vero causæ tales *externæ*:
 - 1) Lapsus ab alto.

- 2) Delapsus corporis duri in membrum aliquod.
- 3) Ictus gravis.
- 4) Globulus e sclopeto emissus.
- 5) Instrumentum contundens applicatum.
- 6) Omne id, quod frangendi & contundendi efficaciam habet.

V. PROGNOSIS.

1. Nulla fractura *per se* est lethalis, fieri autem potest & solet per accidens.
2. Os fractum, quando legitime repositum est, & in situ illo decente conservatur, ipsius naturæ energia restauratur, vel illius activitas ab internis & externis medicamentis tantum promovetur.
3. Consolidatio vix ante quadragesimum diem rite contingit. In *tenera* autem ætate, vel fractis *teneris* ossibus, e. g. *clavicula*, restitutio viginti interdum diebus obtinebitur; quemadmodum in *senibus*, vel fractis *crassis* ossibus, e. g. *femoris*, sexaginta vel plures dies ad consolidationem requiruntur.
4. Citius curatur fractura *recens*, quam in qua repositio diutius neglecta est.
5. *Simplex* fractura longe facilius est tractationis, quam *composita*, ubi bis vel ter in uno membro os fractum, & *complicata* seu cum *vulnere* conjuncta. Sic etiam quando fractura contingit in tali membro, quod *duobus* ossibus præditum est, *unum* autem ex illis tantum frangitur, læsio illa facilius curatur.
6. Os fractum quando *ordinarium* suum *situm* adhuc obtinet, cujusque extremitates sibi invicem adhuc sunt continuæ atque æquales, facilius curatur, quam quod e loco suo dimotum est.
7. Fractura *transversalis* quovis respectu benignior est, quam *obliqua* & *comminuta*, in qua os fractum in multas partes conteritur, & æqualis naturalis membri forma raro obtinetur.
8. Fracturæ, quæ circa ossis *capita* & *juncturas* contingunt, deteriores sunt conditionis, quam quæ medio illius loco producuntur. Et *capitulum* quando læsum est, repositio difficulter succedit.
9. Quando *tendinosæ* & *ligamentosæ* partes læduntur (quod in fracturis circa *juncturas* evenientibus non raro contingit) gravia facile symptomata producuntur.

10. Fra-

10. Fracturæ, quibus causæ *internæ* occasionem dederunt, longe peioris sunt indolis, quam minus tales. Hinc in huc venerca tertii gradus fracturæ sunt periculosa, & non, nisi sublato morbo gallico, consolidantur.
11. Quando fracturæ in tali parte contingunt, ubi repositio & deligatio ad vota fieri non potest, graviores illæ censendæ sunt.
12. Fractura, quæ *nobiles* partes habet vicinas, vel vasa capacia sanguifera, periculosior est, quam minus talis. Hinc læsio *cranii* & *sterni* præ aliis gravior esse observatur.
13. *Vesluce*, tanto magis autem *extremities* ossium fractorum, quando partes vicinas, præcipue autem vasa sanguifera & nervos, pungunt & penetrant, periculosa symptomata producant.
14. Fracturæ *gravidarum* difficillime consolidantur, post partum autem æque feliciter ac in aliis negotium succedit. *Vid. Hildani observat. 87. cent. V.*
15. *Fissurarum* periculosam conditionem testantur omnes auctores, qui tales *longitudinales* fracturas admittunt. Præcipue autem metuunt sanguinis stasim, & hinc vel sphacelum, vel, pro partium adjacentium conditione, ulcerosam atque cariosam corruptelam.
16. Os, quod semel fractum & iterum consolidatum fuit, quando de novo patitur fracturam, hæc non in pristino loco, nisi quidem nuperrime consolidatio præcesserit, sed in alio contingit.
17. Fracturæ, licet optime curatæ sint, relinquunt tamen non raro hoc incommodum, ut ægri, præcipue senio confecti, sub tempestatis mutatione, *congestionibus rheumaticis* circa illam regionem experiantur, sic habent gleichsam einen Calender in demselbigen Gliede; imo post diuturnos tales spasmos membri *aridura* nonnunquam succedere observatur.

VI. METHODUS MEDENDI ET REMEDIA

Curatio fracturarum absolvitur *tribus* momentis.

1. *Repositione*, qua extremitates ossis fracti in situm suum naturalem reducantur. Ad hanc pertinent
 - 1) *Extensio* & *contraextensio*.
 - 2) *Coaptatio* seu *conformatio*; de quibus sub *Cautelis* plura dicemus.
2. *Conservatione*, qua partes repositæ in situ naturali retinentur. Obtinetur hæc

1) Per

- 1) Per apparatus *deligationis*.
 - 2) Per debitum situm totius corporis, speciatim partis fractæ. Specialia sub *Cautelis* dicentur.
 - 3) *Congrua symptomatum tractatione*. Præcipua autem symptomata, quæ fracturæ interdum superveniunt, sunt sequentia:
 - 1) *Dolores & pruritus* molesti. Unde *affluxus* humorum ad locum, male affectum, producitur, cui proinde etiam occurrendum est.
 - 2) *Inflammatiō*, vel plane *gangrena & sphacelus*.
 - 3) *Luxatio* complicata.
 - 4) *Vulnus* complicatum.
 - 5) *Hæmorrhagia*.
 - 6) *Anchylosis, contractura & aridura*.
 - 7) *Deformitas* membri fractura curati.
- De singulis sub *Cautelis* seorsim agemus.

VII. CAUTELÆ ET OBSERVATIONES PRACTICÆ.

1. *Extensio* in illis fracturis non est necessaria, in quibus ossa fracta situm naturalem adhuc servant, vel paululum tantum mutarunt. Sic etiam non necessaria est, neque locum habet, quando membrum aliquod duobus constat ossibus, & unum tantum fractum est. Sufficiunt in hisce circumstantiis *conformatio & conservatio*.
2. Quando *magna inflammatiō* adest, *extensio* prius non suscipiatur, quam hoc symptoma congrue remotum fuerit. *Levis* autem inflammatiō *extensionem* non differt.
3. Sic etiam *extensio* differtur, quando immanes *dolores* affligunt. Ille autem dolor, qui a fragmentis ossium pungentibus originem habet, non inhibet hanc operationem.
4. Difficilior est *repositio & conformatio* in robustis & carnosus subjectis, quam in macilentis. In illis enim tactu percipi non potest, num os fractum recuperaverit situm naturalem. Hæc difficultas major est, quando fractura in tali membro contingit, quod vastis musculis tegitur.
5. *Extensio* instituenda est cum respectu ad ægroti ætatem & ossium magnitudinem.
6. Notitia anatomica, præcipue *osteologiæ & myologiæ*, ad hanc operationem requiritur.

7. Ex-

7. *Extensio* maxime necessaria est in fracturis *obliquis*, & ubi extremitates multum a se invicem secesserunt.
8. Sufficientem esse *extensionem* cognoscitur, si *cavitas* quædam circa locum affectum conspiciatur.
9. Necessitas *extensionis* hoc innititur fundamento: musculi perpetuo tono seu motu tensivo affecti sunt, cui ossis durioris substantia veluti contrahitur. Quando autem os frangitur, sponte quasi resilit musculus, & hoc tono membrum contrahitur. Itaque opus est, ut extendatur.
10. Ad *extensionem* præstandam variæ machinæ ab antiquis sunt excogitatæ, e. g. lorum *Hildani*, machina tractoria *Viruvii*, *scamnum Hippocratis*; sed pauci occurrunt casus, in quibus instrumenta talia sunt necessaria. Plerumque enim solis manibus vel laqueis extensiones sufficientes possunt obtineri.
11. *Coaptatio* seu *conformatio* suscipi non debet, nisi præcesserit sufficiens *extensio* & *contraextensio*.
12. Vis reponens & configurans debet esse proportionata duritiei ossis.
13. *Conformatio* ordinarie etiam fit manibus, quibus proportionate & pro circumstantiarum ratione, modo introrsum, modo extrorsum, modo *ἀνω*, modo *κάτω* impulsus facit Chirurgus, ut ossium extremitates se invicem excipiant.
14. In *comminutione* etiam post proportionatam, si opus sit, membri læsi *extensionem*, fragmenta adaptantur per decentem & ad medietatem membri æqualitatem factam complanationem. Sed hæc coaptatio multas habet difficultates. Hinc situs tantum naturalis respiciendus, & reliquum assereculis commendandum est, ut deformitas membri, quo fieri potest modo, caveatur.
15. *Coaptationem* membri justam esse testantur
 - 1) Comparatio cum membro sano, v. g. si pollex pedis cum genu in linea recta reperiatur.
 - 2) Æqualitas superficiei restituta.
 - 3) Majoris doloris cessatio.
16. Facta debita membri *extensione* & *coaptatione*, *conservatio* in situ naturali obtinetur per *deligationis* apparatus, qui sequentia complectitur:

Junck. Chir.

Fff

1) Em-

- 1) Emplastrum *catagmaticum* subadstringens, quod parti affectæ imponitur.
- 2) Emplastrum *defensivum* nervino-discutiens camphoratum, quod eminus applicatur, ut affluxus humorum, stasis & corruptio præcludatur, & multa symptomata avertantur. Rejiciunt hodie multi Chirurghi talia emplastra in fracturis, & quidem recte, si *consolidantem* tantummodo scopum, quem vulgo solum respiciunt, consideremus. Quoniam autem tam *catagmaticum* quam *discutiens* emplastrum *affluxui* repellendo præcipue destinatur, quovis modo commendare illud convenit.
- 3) *Splenia*, quæ compressioni partis & inæqualitatis explanationi inferviunt. *Conferatur tabula IV.*
- 4) *Fascias* cum *ferulis*, quæ membro fracto debent esse accommodatæ. *Conferatur itidem tabula IV.* Post unam vel alteram fasciam minorem applicatam, ferulæ apponuntur, & fascia multo longiore descendendo & ascendendo firmanitur.
- 5) Regio autem *fracta* sub deligatione semper tenenda est.
- 6) *Deligationem*, quæ neque minus neque nimis arcta esse debet. Casu enim priore intentio non obtinetur, posteriore autem varia symptomata inducuntur, nempe tumor insignis, inflammatio, stasis &c.
- 7) Signa *justæ deligationis* sunt bona tolerantia, tumor mollis & calor moderatus. *Conferatur tabula IV. de apparatu deligationis.* Præsentibus festucis deligatio tanto majorem requirit circumspectionem.
- 8) *Situm corporis justum*, qui etiam contribuit ad membrum repositum in loco naturali conservandum. Respicit ille
 - a) *Totum corpus*, quod excepto capite paululum elevato, linea recta decumbere debet, ne sensim delabatur.
 - b) *Partem affectam*, de cujus situ sequente speciali tabula agitur.
- 9) *Solutionem fasciarum*, quæ pro conditione fracturarum & symptomatum modo citius, modo tardius fieri debet. *Fractura simplex* per tres vel quatuor ordinarie dies primam tolerat deligationem. Quando autem vulnus complicatum est, necessitas postulat, ut apparatus deligationis sæpius reiteretur. In tali casu *fasciam 18. capitum* commendant, quam *tabula tertia* descripsimus. Hujus enim

enim beneficio aditus patet ad vulnus, ita ut non opus sit, in qualibet deligatione totum membrum, quod laesum est, denu-
dare.

17. Aberratio & insecutio repositionis, wenn das Bein nicht recht wie-
der eingerichtet wird, non solum malam figuram, sed & impedi-
mentum motus in illo membro post se trahit. Unde interdum
necessarium est in tali casu, ut os consolidatum *de novo frangatur* at-
que bene reponatur, quo naturali situi & motui respondeat. Alias
enim nodi in osse oriuntur callosi, atque ita deformitas parti indu-
citur. Sed ad novam talem fracturam multum roboris, tam animi,
quam corporis, in agro requiritur.
18. *Consolidationis* negotium uti naturæ primario incumbit, ita subveni-
tur eidem per talia remedia interna, quæ sunt subtilis terrestris con-
sistentiæ, & ita materiam copiosorem ad reparationem ossis naturæ
suppeditant. Commendantur hoc nomine
 - 1) *Osteocolla*, quæ tanquam concretum salino-mucidum calli produ-
ctionem præ reliquis promover, & tempore consolidationis non
sine evidente levamine omnium symptomatum adhibetur. *Conf.*
Hildanus cent. III. obs. 90. 91.
 - 2) *Medulla saxorum*, *Stein-Marc*, alibi vocant *lac luna*. Est con-
cretum montanum limosæ & cretaceæ substantiæ.
 - 3) *Oculi canceri*, *testa ovorum*, *conchæ*, imo ipsa *ossa* & *cornua philo-*
sophice, ut dicunt, præparata.

De his callum promoventibus remediis notandum, quod ante
septimum diem propinari non debeant.
19. Quidquid autem agatur, ordo tamen & successus naturæ non muta-
tur, sed justum tempus requiritur, ut justa ac firma ossis consisten-
tia restituatur. Prima enim cartilaginis textura mollis est ac tenera,
cui proinde sub initium non fidendum.
20. Ad *symptomatum* considerationem accedimus & primo loco *dolorum*
mitigationem respicimus.
 - 1) Oriuntur sæpius dolores a fragmentis, quæ præcipue periosteum
pungunt; in quo casu justa fracturæ repositio optimam fert miti-
gationem.
 - 2) Quando autem nimis arcta deligatione excidatur, hæc relaxan-
da est. Ceterum *camphora* cum leniter *paregoricis* hic ex-
cellit.

- 3) Ad sensibilitatem & debilitatem, a diuturnis doloribus prægressis residuam, solent Chirurgi applicare *animalia viva dissecta*, adhuc calida, e.g. catulos, gallinas, columbas.
- 4) Sed licet his non omnis efficacia deneganda sit, meliorem tamen virtutem habent spiritus *camphoratus*, spiritus *formicarum* & spiritus *serpilli abstractius*.
- 5) Speciatim spiritus *serpilli*, quando ter vel quater novæ herbæ affusus & abstractus est, tantam habet efficaciam nervinam, ut aquam Hungaricam longo intervallo post se relinquat.
- 6) Præsentem dolorem *pungentem* spiritus vini *camphoratus* reliquis duobus spiritibus addatur. In sola autem partis *debilitate* spiritus *formicarum* & *serpilli* applicentur.
21. *Inflammati*o si a nimis stricta deligatione originem ducat, relaxatio fiat necesse est. Expedit autem, præcipue in statu plethorico, ut vena secetur, ne stasis inflammatoria augeatur, sed hac ratione præoccupetur. Ceterum tractatur inflammatio, uti suo loco indicatum est.
22. Ubi magna est sanguinis stagnantis suffusio, grosse Weulen, daß es gang schwarz aussiehet, *gangrænæ* & *sphaceli* periculum imminet. In tali casu, nisi potentissimis suffusionem discutientibus remediis citissime succurratur, necesse est, ut pars secetur, & sanguis stagnans eximatur. Conferantur tabulæ de *gangrænâ* & *sphacelo*.
23. *Luxatio* quando cum fractura complicata est, illa, si reliquæ circumstantiæ concedant, prius reponenda. *Conf. tabula de luxat. generatim.*
24. Fracturæ cum *comminutione* seu *contusione*, ubi partes superstratæ simul vulneratæ sunt, difficultatem in curatione habent majorem. Nisi enim fortioribus discutientibus nervinis & camphoratis sub initium succurratur, gravia symptomata accedunt, nempe inflammatio, *gangrænâ*, *sphacelus* aut ulceratio. Sequentem autem ordinem res peragitur.
 - 1) Facta, si opus sit, extensione fragmenta, quantum fieri potest, ad membri æqualitatem reponuntur.
 - 2) Tota fracturæ peripheria spiritu vini *camphorato* inungitur.

3) De-

- 3) Deinde emplastrum *catagmaticum* fracturæ applicatur.
- 4) Huic *sacculi* fragrantés in vino cocti, expressi & paululum tantum madidi, imponuntur.
- 5) Postea *splenis* inæqualitates explentur, & pro commodiore situ servando ferulæ apponuntur.
- 6) Denique hæc omnia fascia, quæ duo de viginti habet capita, firmantur. Conf. tabula *tertia*.
- 7) Ceterum ipsi vulnere & ossi fracto egregie convenit *essentia balsamica*, e majore quantitate succini, pauciore myrrhæ & momento purioris olei terebinthinæ parata.
- 8) Abstinendum in contusionibus & fracturis ab *unguinosis*, non minus a spirituosius calidis, præsertim in principio, alias membri atrophia, monente jam dudum *Paracelso*, subsequitur.
- 9) Quando contusio exigua est, sola *cataplasmata* sufficiunt. Parantur illa e spissioribus resinis, adstringentibus & mucilagine symphyti majoris. Tale cataplasma provocat tonum fibrarum, & repellit humores nimium affluentes. Alias huic scopo satis etiam facit emplastrum *catagmaticum*, item *ceratum santali*, nec non *unguentum santalinum*.
- 10) *Simplex* autem *fractura* nullam aliam habet indicationem, quam nimii affluxus repressionem in ipsa parte læsa, & in peripheria discussionem; id quod, deficientibus aliis, vinum calidum vel recens urina præstat.
- 11) *Borellus* in contusionibus, ossa simul stringentibus, laudat usum sympatheticum & amuleticum *ligni corylini*, mense martio sub ingressu solis in arietem cæsi. Commemorat, quod hujus ligni contactu, affricu & pressione gravissimæ etiam læsiones partium ossæarum & musculosarum superstratarum mitigatæ & restitutæ fuerint.
- 12) Huc quoque trahi potest *lignum fraxinum*, circa solstitium æstivum cæsum.
- 13) *Symphyto majori* & *sophiæ Chirurgorum* multum in his casibus tribuunt, sed nihil positivi de infallibili efficacia horum simplicium potest dici. Satis tamen commode adhibentur, quando vehemens dolor & febris abest. Emplastra *catagmatica* ordinariæ herbæ illæ ingrediuntur.

Fff 3

14) Fra.

- 14) *Fragmenta* ossis, quando cum ligamento aut periosteo adhuc coherent, & carnem non pungunt, solent aliquando cum osse suo iterum coalescere.
- 15) Quando autem ab osse suo festuca quædam ossea multum distat, divulsa hæret, aut penitus secreta est, & pungendo partibus molli-
bus molestiam creat, instrumentali chirurgia opus est. Videlicet portio illa ossis a carnosa parte cultro separanda, & a reliquo osse per forcipem absumenda. Alias, si spontaneam abscessionem, intra 12-24 dies vix sperandam, expectare vellemus, multum interea periculi induceretur. Quo citius portio talis, cujus consolidatio non speranda absumitur, eo melius consulitur ægrotis.
- 16) Abscessuri ossis signa sunt effluxus saniei copiosior, quam vulnus requirit, & laxa atque spongiosa labiorum constitutio, justum vulneris coalitum respuens.
- 17) De hisce complicatis vulneribus adhuc monendum, quod, si æger vehementem ardorem persentiscat, licet consolidatio fere facta, vulnera cultro ad os usque incidendum & materia nigricans quæ ossi incumbit, abradenda sit, continuando, donec os sanum appareat. Tunc vulnere imponitur *radix aristolochiæ*, & in peripheria *emplastrum defensivum*.
25. *Hæmorrhagiæ* symptoma quomodo tractandum sit, suo loco videatur.
26. *Contractura & aridura*, quando accedunt, tractantur uti tabula peculiari indicavimus.
27. Cum contractura cognitionem habet *anchylosis*, quando articulatio seu junctura immobilis facta est. Contingit hoc symptoma in fracturis illis, quæ articulis sunt propiores, ubi succus nutritivus in cavitate instillat. Hic affectus, si plane formatus sit, est incurabilis, recens autem motu, frictionibus & medicamentis discutientibus interdum profligatur.
28. Periculum quod *fissuræ* seu *fracturæ longitudinales* creant, est exsudatio, stasis & corruptio humiditatis. In cranio vasorum subtilissimorum facile contingit ruptura; in aliis partibus major stasis ulcerationem excitat, quæ per alia loca exitum quærit. Unde, nisi fissura denudetur, & caries abradendo vel urendo ad vividam usque ossis por-